

Uniunea Europeana își concentreaza atenția pe munca prin platforme digitale: efecte asupra României

Parlamentul European și Consiliul European se pregatesc sa revoluționeze condițiile de munca pentru lucrătorii din „economia gig” printr-o noua directiva. Aceasta inițiativă fara precedent are drept scop protejarea drepturilor lucrătorilor și îmbunătățirea condițiilor de munca pentru persoanele care lucreaza prin intermediul platformelor digitale.

În ciuda faptului ca traim într-o era super digitalizata și multe activități cotidiene se deruleaza deja având cel puțin o componenta digitala, totuși, drepturile „lucrătorilor digitali” au fost adesea trecute în plan secundar. Poate ca viteza cu care acest domeniu s-a dezvoltat în ultimul deceniu (și mai ales în perioada pandemica și post-pandemica) a fost prea mare pentru legiuitorii statelor membre, însă acum Uniunea Europeana pare ca dorește sa reduca ecartul.

Dezvoltarea rapida și extinderea platformelor digitale într-o multitudine de sectoare economice (ex. transport persoane de tip ridesharing, livrare de bunuri, servicii de curățenie, servicii de îngrijire, alte activități casnice etc.) au creat noi oportunități de munca și antreprenoriat, lucrătorii gig și contractorii independenți fiind atrași de mai mulți factori ce le-au ușurat sau simplificat viața profesionala și modul de a-și câștiga venitul (cum ar fi flexibilitatea programului sau a metodelor de lucru ce sunt facilitate de utilizarea multitudinii de platforme pentru sau prin care pot lucra).

Apariția acestui nou mod de lucru a creat, de asemenea, direct sau indirect, suficiente confuzii privind statutul acestor „lucrători digitali” din punct de vedere fiscal, existând numeroase controverse și semne de întrebare privind dependența vs. independența lor în prestarea de activități profesionale.

Aceasta inițiativă a Parlamentului European urmarește sa stabileasca, mai întâi de toate, un cadru legal care sa asigure condiții de munca echitabile lucrătorilor pe platforme digitale. Printre punctele/ principiile de impact ale propunerii de directiva regasim:

- Definierea conceptului de lucrator pe platforme digitale: astfel, ar urma sa se clarifice daca lucrătorii pe platforme ar trebui sa fie clasificați ca angajați sau ca lucratori independenți
- Condiții de munca și dreptul la o remunerație corecta: directiva ar urma sa defineasca timpul de munca pentru lucrătorii pe platforme digitale și sa implementeze un sistem de remunerare echitabil
- Acces la protecție sociala: lucrătorii pe platforme vor avea acces la schemele de protecție sociala, indiferent daca sunt clasificați ca angajați sau lucratori independenți

- Dreptul de negociere colectiva: propunerea urmarește sa consolideze dreptul lucratorilor pe platforme digitale de a forma sau de a se alatura sindicatelor.

În prezent, se estimeaza ca 9 din 10 platforme active în UE clasifica persoanele care lucreaza prin intermediul lor ca lucratori „independenți”. În același timp însă, se estimeaza ca pâna la 5,5 milioane de persoane care lucreaza prin intermediul platformelor digitale de munca ar putea fi expuse riscului de încadrare greșita în ceea ce privește statutul lor profesional, motiv pentru care persoanele respective nu pot beneficia de drepturile și de protecția la care ar avea dreptul în calitate de lucratori dependenți, adica angajați.

Daca aceasta propunere de directiva va prinde viața, ea ar putea reprezenta o schimbare majora de paradigma pentru economia digitala; în același timp, cadrul legislativ european și, implicit (dar mai ales), cel național, ar putea deveni mult mai echitabil, mai clar, mai ușor de implementat și interpretat.

Ca orice directiva europeana, odata adoptata, autoritațile române ar fi obligate sa o transpuna în legislația naționala în termen de 2 ani. Inevitabil, acest lucru va conduce la deschiderea unui nou dialog public pe acest subiect (poate chiar mai aplicat și la obiect, de aceasta data) între actorii principali implicați (i.e., autoritați/ instituții ale statului, mediul de afaceri, lucratori digitali etc.).

Implementarea eficienta a unei astfel de directive va necesita o cooperare strânsa între autoritațile/ instituțiile relevante din România, precum și angajamentul ferm al platformelor digitale de a respecta noile reguli și principii. Cu toate acestea, daca se gestioneaza corespunzator, aceasta directiva poate aduce un impact pozitiv uriaș asupra condițiilor de munca pentru lucratorii pe platforme digitale în România.

Un prim pas ar fi revizuirea și adaptarea cadrului legal existent, pentru a se asigura ca acesta ține pasul cu noile cerințe ale directivei. Spre exemplu, legislația fiscala, legislația muncii (mai ales cea de dreptul muncii și de securitate și sanatate în munca), dar și cea de protecție sociala ar trebui sa fie adaptate pentru a include drepturile și obligațiile lucratorilor pe platforme digitale.

Astfel, implementarea directivei ar trebui sa vina cu o serie de avantaje practice pentru lucratori: sa creasca securitatea locului de munca/ activității independente, sa îmbunătățeasca condițiile de munca, sa transparentizeze relațiile de munca și sa sporeasca predictibilitatea în ceea ce privește modul în care platformele digitale opereaza și interacționeaza cu lucratorii lor în România și, nu în ultimul rând, sa ofere un cadru de eficientizare chiar și a zonei de colectare a obligațiilor fiscale; întrucât un proces de raportare și plata a taxelor mai ușor de înțeles și mai clar de aplicat, ar trebui sa duca spre o creștere a gradului de conformare fiscala. Raportându-ne la prezentul și trecutul fiscal din România, tema reclasificarii veniturilor obținute din activități independente în sfera celor dependente este deja de ani buni una de notorietate, astfel ca o reșezare legislativa nu poate decât sa aduca ceva mai multa lumina într-un domeniu umbrat de neînțelegeri, necunoaștere, dar și de neconformare fiscala cel puțin parțiala (mai mult sau mai puțin voita din partea contribuabililor).

Toate aceste aspecte (și nu numai) sunt la fel de importante, ținând cont ca munca prin intermediul platformelor s-a împamântenit (chiar extrem de rapid) ca un mod de viața pentru foarte mulți români și nu mai putem spune ca e doar o tendința.

Dintr-un anumit punct de vedere, o astfel de directiva ar putea aduce un câștig de tip win – win: în primul rând, chiar pentru lucratorii care își câștiga astfel existența și, în al doilea rând, pentru autoritațile care urmaresc colectarea de taxe cât mai consistenta și facila. Extrapolând, am putea aduce în discuție un potențial câștig și pentru o a treia categorie de actori (deși mai greu cuantificabil), însă chiar și idealistic vorbind, prin crearea unui mediu de lucru stabil, predictibil și echitabil, se poate aduce un plus de valoare în calitatea serviciilor digitale prestate/ oferite. Astfel, indirect, ar crește și satisfacția consumatorului final (adica al nostru, al tuturor celor care

suntem beneficiari/ utilizatori de servicii prin platforme digitale).

Pe de alta parte, ar trebui luata în seama și pusa în balanța și perspectiva mediului de afaceri din România. Cu siguranța, o astfel de directiva ar impacta semnificativ actualele structuri de business autohtone, întrucât, o reglementare mai stricta ar putea sa faca domeniul mai puțin atractiv. Totuși, având în vedere ca directiva este încă în faza de propunere și ca implementarea locala ar dura oricum aproximativ 2 ani, putem spune ca angajatorii și investitorii ar avea la îndemâna un orizont de timp suficient de mare pentru a-și adapta modelul de business la noile cerințe.

În concluzie, propunerea pentru o directiva privind îmbunătățirea condițiilor de munca pentru cele peste 28 de milioane de persoane din UE care lucreaza prin intermediul platformelor digitale reprezinta un pas important și necesar pentru justiția sociala în era digitalizarii, mai ales ca numarul interacțiunilor digitale este într-o permanenta și continua creștere, preconizându-se ca se va ajunge la 43 de milioane de lucratori digitali în anul 2025.

Detaliile amanunțite ale directivei (daca propunerea se va concretiza) și, mai ales, modul de implementare al acesteia vor fi subiect de intensa dezbatere în întreaga Europa, întrucât impactul asupra giganților ce dețin platformele digitale va fi semnificativ. În mod negreșit, economia gig din România va fi și ea în centrul atenției în anii urmatori (chiar și în ipoteza – puțin probabila – în care aceasta directiva nu ar fi adoptata), data fiind realitatea cotidiana naționala din aceasta zona a economiei care, în orice caz, necesita imperativ o reglementare legislativa mult mai amanunțita din multe puncte de vedere.